

Johanna Takman
Avdelningen för Ekonomisk statistik och analys

Möte i användarrådet för statistik över miljö och miljöräkenskaper den 7 november 2024

Närvarande ledamöter

- Anne Lidgard, Vinnova (Ordförande)
- Emma Carlén, Naturvårdsverket
- Emmelie Johansson, Havs- och vattenmyndigheten
- Holger Johnsson, SLU
- Daniel Smith, Vattenmyndigheterna
- Carl-Henrik Eriksson, KEMI
- Nancy Steinbach, Tillväxtanalys
- Anna Redner, LRF
- Julia Hytteborn, SMED Luft

Från SCB

- Annika Damm, ESA/MS/MEM
- Johanna Takman, ESA/MS/MEM (sekreterare)
- Ylva Andrist Rangel, ESA/MS/LE
- Viveka Palm, ESA/MS/MEM

Frånvarande

- Jessica Alvsilver, Naturvårdsverket
- Magnus Bång, Jordbruksverket
- David von Below, Konjunkturinstitutet
- Martin Larsson, Klimat- och näringslivsdepartementet

1–3 Mötets öppnande, dagordning samt förra mötets anteckningar

Anne Lidgard öppnade mötet och hälsade alla deltagare välkomna. Dagordningen godkändes utan invändningar.

Mötesanteckningarna från föregående möte den 6 maj 2024 antogs utan ändring.

4 Aktuellt från SCB

Annika Damm presenterade information om vad som är aktuellt från SCB.

Aktuellt inom SCB

SCB:s generaldirektör Joakim Stymne kommer att avgå vid årsskiftet och regeringen rekryterar nu en efterträdare.

SCB har tagit fram och beslutat om en AI-policy.

Uppdaterad Strategi

En uppdaterad strategi för SCB ska vara klar till årsskiftet och samarbetet med SAM-myndigheterna ska utmynna i en ny gemensam målbild.

SCB och Eurostat i nytt samarbete kring AI/ML-utveckling

Eurostats medlemsländer ska bli bättre på att använda AI- och ML-lösningar för att producera officiell statistik. SCB har därför fått finansiering för att arbeta vidare med frågan i ett fyraårigt och omfångsrikt samarbetsprojekt.

SCB:s roll för större samhällsnytta

Vi konstaterar i vårt budgetunderlag att datahantering är en del av en statistikmyndighets kärnuppdrag. SCB har i budgetunderlaget för åren 2025-2027 föreslagit att myndigheten ges ett uppdrag att under två år utreda hur SCB:s kärnuppdrag kan utökas på dataområdet för att tillgodose ett bredare samhällsbehov. Utredningen bör även bedöma huruvida SCB:s samordningsroll inom det officiella statistiksystemet bör stärkas avseende förvaltning och hantering av data. En utökad roll för SCB gör det möjligt att säkra samhällets behov av kvalitetssäkrade data på ett effektivt och säkert sätt. Det kan också bidra till att minska den administrativa bördan för svenska företag genom att det redan befintliga samordningsuppdraget inom systemet för den officiella statistiken (SOS) stärks.

Nytt om revideringen av den europeiska statistiklagen (223:/2009) och förordningen om befolkning och bostäder

Förhandlingarna avseende revidering av förordningen om den europeiska statistiken (223/2009) är avslutade.

SCB:s visuella identitet uppdateras

I höst uppdaterar SCB sin visuella identitet och förändringarna rullas ut successivt över några månader. Den nya visuella identiteten implementeras successivt i olika kanaler. Webben får ett något uppdaterat utseende, med ny typografi och färger. Det blir mer fokus på blåa toner och känslan blir något mer sober än tidigare. Snart

uppdateras också de sociala kanalerna med nya illustrationer, färger och grafiska element. Även rapporterna kommer få ett nytt utseende.

Ny förordning för Miljöräkenskaperna, nr 281/2011, har gått igenom

Inkluderar 3 nya moduler (ekosystem, skogsräkenskaper och miljömotiverade subventioner).

5 Nytt från växtnäringsstatistiken

Ylva Andrist Rangel presenterade nytt från växtnäringsstatistiken.

Ordinarie produktion och verksamhet

Arbetar mycket just nu med Kväve- och fosforbalanser för jordbruksmark 2022

- Publicering 12 december 2024
- <https://www.scb.se/mi1004>

Försäljning av mineralgödsel för jord- och trädgårdsbruk 2023/24

- Datainsamling förbereds (producenter och återförsäljare av mineralgödsel)
- Denna statistik kommer bli obligatorisk enligt SAIO
- Planerad publicering 8 maj 2025

Stort arbete nästa år med Gödselmedel och odlingsåtgärder i jordbruket (GU/OÅ) 2025

- Urvalsundersökning (lantbrukare)
- Planering påbörjad för datainsamling hösten 2025
- Justering av blankett (ta bort/lägga till frågor)?
- Inventering användarbehov

Nya (framtida) datakällor:

- Agronod - plattform för delning av lantbruksdata. Nytt möte mån 11 nov.
- Fortfarande inte aktuellt att använda, men pågående arbete.

Följande EU-finansierade GRANT-projekt pågår:

EU Grant: "Modernisation, reassessment, and quality control in agri-environmental statistics – preparations for implementing the SAIO regulation"

- SCB ska årligen tillhandhålla statistik om skörderester till Sveriges klimatrapportering. SCB har dock ingen finansiering för detta. Det har dock beviljats grants-pengar för en urvalsundersökning avseende 2024 och just nu pågår arbetet

med datainsamlingen. Senaste uppdateringen av statistiken var 2012.

EU Grant: "Earth Observation Data for Urban Land Use and Agri-environmental Statistics"

- Projektet ska utreda om satellitdata kan användas som indata till delar av växtnäringsstatistiken (jordbearbetning och skörderester) för att ersätta och/eller kompletta direktinsamling från lantbruksföretag. Viktigt att samma data inte samlas in flera gånger. Minska uppgiftslämnarbördan.

Internationellt

- EU genomförandeförordning gällande statistik över näringsämnen inom SAIO, beslutad i sep ([EU 2024/2212](#))
- Deltar i Eurostats Discussion Group for Nutrients Statistics – Arbete med ny handbok (mineralgödsel, andra organiska gödselmedel och växtnäringsbalanser)
- Nordic Seminar on Agricultural Statistics, Oslo/Ås, 22–23 oktober

6 Nytt från miljöräkenskaperna

Johanna Takman presenterade nytt från miljöräkenskaperna hösten 2024.

Löpande produktion

Presentation av figurer för statistik som publicerats till och med början av november 2024:

- Materialflöden
- Produktionsutsläpp, år
- Produktionsutsläpp, kvartal
- Miljömotiverade subventioner
- Miljöskatter
- Miljöpåverkan från konsumtion
- Miljöskyddskostnader

Information om vilka publiceringar som är kvar för året:

- Revidering av miljösektorn kommer publiceras 11 november.
- Miljöräkenskapernas analysverktyg
- Regionala produktionsutsläpp

Statistikproduktionen löper i stort sett på som den ska, men några publiceringar har blivit framskjutna under året.

Information om när statistiken ska publiceras nästa år.

Utvecklingsarbete

Projekt som ligger nära den anslagsfinansierade statistiken:

- Policyrelevanta beräkningar av konsumtionens klimatpåverkan. Finansierat av FORMAS. Pågår 2025 – 2027. Tillsammans med KTH & Luxemburg Institute of Science and Technology.
- TRANSFORMA. Uppdrag från Tillväxtanalys. Uppdaterar indikatorer för att följa näringslivets gröna omställning.
- Diskussioner pågår med Regeringskansliet om en fortsättning på regeringsuppdraget om exportens klimateffekter.

Projekt finansierade med Eurostat grants för att utveckla statistik för följande nya Eurostat-moduler:

- Skogsräkenskaper
- Miljösubventioner
- Ekosystemräkenskaper
- Klimatinvesteringar

Projekt finansierat med Eurostat grant för att branschfördela materialfotavtryck.

Internationellt arbete

Revideringsprocess för SEEA Central Framework. SCB fokuserar arbete på följande delar i revideringen:

- Inkludera LULUCF i miljöräkenskaper
- Fossilbränsle subventioner
- Revidering av texter om input-outputanalyser (används för att producera statistik om konsumtionsbaserade utsläpp)
- Visat intresse för deltagande i ”task teams” i ovanstående områden

SCB miljöräkenskaper sitter med i följande grupper:

- ESTAT Directors Meeting for Environmental Statistics and Accounts (DIMESA)
- OECD Working Party on environmental information (WPEI)
- FN: s London Group on Environmental Economic Accounting

7 Vad händer på Eurostat

Viveka Palm höll i en presentation om sina tre år som direktör på Eurostat. Hon berättade om Eurostat som organisation, hur beslutsprocessen ser ut och vad som förhandlades under den tiden hon arbetade där.

8 Runda runt bordet

Rådets ledamöter fick kortfattat berätta om sina organisationers:

- Pågående aktiviteter/projekt relevanta för användarrådet
- Behov av ny statistik, utveckling och förändring av existerande statistik

Kemikalieinspektionen – KEMI

- Kemikalieinspektionen har skickat indata för kemikalieindikatorer till miljöräkenskaperna. Innehåller bland annat branschfördelning av hälso- och miljöfarliga kemikalier. Miljöräkenskaperna publicerade tidigare statistik om kemikalier årligen. Denna statistik drogs in 2023 pga. minskad budget.
- Kemikalieinspektionen jobbar i ett regeringsuppdrag som bland annat inkluderar digitalisering av sprutjournaler. Tillsammans med Jordbruksverket har de tagit fram fyra förslag på hur det skulle kunna göras praktiskt. Olika åsikter om vem som ska vara utpekad ansvarig myndighet. Kommer troligtvis komma ett tilläggsuppdrag kopplat till själva statistiken över växtskyddsmedel.
- Har tyvärr fått lägga flödesanalys av kemikaliska ämnen på is.
- Kommer få minskade resurser nästa år. De stryper därför just nu så mycket kostnader de kan.
- Behov av att få till en ny statistikplattform. Vill få till gemensamt enhetligt system. Flera publiceringar är idag föråldrade samtidigt som de behöver anpassa sig till krav på öppna data och tillgänglighetsanpassning.

Vattenmyndigheterna

- Arbetar med uppdrag om dricksvattendirektivet. Samordning mellan flera myndigheter.
- Stort fokus på vattenkraft. Nationell handlingsplan för vattenkraft och omprövning av miljömål. Inväntar lagstiftning som ska komma i juli. Arbete ligger därför på paus just nu.
- Förberedande arbete inför kommande år. Utvecklar VISS 2.0 (som är ett vatteninformationssystem) som tar mer tid och budget än först beräknat.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

- SLU utnyttjar mycket av SCB:s växtnäringss statistik men även annan statistik, bland annat statistik om grödor och skördar.
- Just nu pågår ett uppdrag från Jordbruksverket, där belastningsberäkningar används för att utvärdera effekten av olika stöd i Landsbygdsprogrammet 2014–2022 samt nya stöd i

Strategisk plan 2023–2024, tex fånggrödor, skyddszoner och vallodling Klart till årsskiftet, SCB-data utnyttjas.

- Förberedelser inför PLC9 till Helcom, belastning på havet av växtnäringsämnen. SLU ska göra jordbruksberäkningen och ska använda lantbruksstatistik från år 2022.

Behov av ny statistik:

- Det kommer vara ett uppdaterat frågeformulär inför nästa datainsamling i undersökningen av gödselmedel och odlingsåtgärder hösten 2025. Då planerar SLU att komma med mer detaljerade synpunkter till SCB via Arbetsgruppen för växtnäringsstatistik.
- Viktigt att veta hur gödsling och skörd samverkar och viktigt att det kommer uppdaterad statistik från sambearbetning av skörd- och gödslingsdata.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

- Har tagit fram en rapport om kostnader för lantbrukets gröna omställning.
- Under vår och höst så har de jobbat med att kvantifiera vilken potential olika åtgärder har att minska utsläppen av växthusgaser. Blir troligen klart i februari.
- Även KSLA och IVA håller på med en liknande rapport och även klimatpolitiska rådet håller på med rapport om jordbruk. Det ska vara möte i december där de ska synka lite vad de tre olika rapporterna säger. Dessutom planerar NV ta upp målscenarier för lantbruk.
- Har lämnat mycket synpunkter till JV och KEMI i samband med regeringsuppdraget kopplat till genomförandeförordning om digitala sprutjournaler.

Behov av ny statistik:

- Mycket viktigt med statistik i och med kväveklivet som startar 1 jan 2025. Att de åtgärder som finns med där kommer med i Gödselmedelsundersökningen 2025 eller på annat sätt fångas upp i statistiken, särskilt nu när Sverige har ett överträdelseärende gällande ammoniak. Kommer lämna mer detaljerade synpunkter i Arbetsgruppen för växtnäringsstatistik.

Naturvårdsverket

- Till inventeringen av klimat och luft är statistiken över bland annat användningen av gödselmedel och försäljningen av mineralgödsel viktiga statistiska underlag för utsläppen från jordbrukssektorn.
- GD Björn Risinger slutade i oktober. Nu är det vikarierande. Pågår process för att få en ny.

- Budgeten innebär både ökning och minskningar.
- Det var till slut uppsägning av 18 medarbetare 2024. Vissa av de som tidigare hade varslats hade flyttats till andra avdelningar och en del på Naturvårdsverket hade sagt upp sig frivilligt, vilket ledde till att färre blev uppsagda än vad det var som varslades. Vissa områden har drabbats hårdare än andra.
- Klimatklivet förlängs och förstärks. Nu fick de dock ställa in ansökningarna som skulle skett nu i november. Bemyndiganderamen minskar så de kunde inte ha ansökning just nu.
- Den 17 december publiceras slutliga utsläpp av växthusgaser för 2023.
- Den 12 december publiceras statistik om luftföroreningar.
- De har flera regeringsuppdrag just nu.
- Ett avslutat regeringsuppdrag kopplar till ESR (EU:s ansvarsfördelning – Effort Sharing Regulation) och LULUCF. Åtgärder för att tillämpa EU:s reviderade ansvarsfördelning.
- Redovisat uppdrag med Jordbruksverket om åtaganden för att uppfylla takdirektivet.
- Jordbruksverket har ett flerårigt uppdrag om metodutveckling för att förbättra klimateffektiviteten i jordbruket.
- Har fått nytt regeringsuppdrag med andra myndigheter att ta fram förslag till ny naturrestaureringsplan. NV, HaV, Skogsstyrelsen, SJV och Boverket. Slutredovisning i februari 2026. Stora frågor, om bland annat markanvändning och krav som ställs från olika håll.

Statistikbehov

- Gällande input till SCB gällande statistikbehov kommer de fundera lite och diskutera med SMED och återkomma i januari.
- NV ingår även ett nätverk, i vilket även SMED och SCB ingår, där de pratar om behov av metodutveckling i inventeringen samt den statistik som behövs.

SMED Luft

- SMED luft använder jordbruksstatistik som indata.
- Beräknar klimatgaser och luftföroreningar.
- I årscykeln är de i sluttampen av kvalitetskontroll för årets statistik. Publiceras i december.
- Arbete med scenarieräkningar (t o m 2050) just nu. Använder sig av manipulerade indata. Utgår från framtida antagna ekonomiska förutsättningar. Nytt för i år är att man även tar med vissa ammoniakåtgärder i scenarieräkningar. Använder sig av data från Gödselmedelundersökningen 2022, fast manipulerade enligt det reviderade luftvårdprogrammet, tex vad gäller tak på gödselbrunn.
- Sverige har ett överträdelseärende hos EU för ammoniak. Risk för överträdelse även vad gäller NOX.

Förslag på förändringar av statistik

- Rötning i hanteringssteget. För grisar rötar man ca 17% av gödsel. Vad händer med det som lagras före och efter rötningen. Hur ser utsläppen ut?
- I gödselmedelsundersökningen finns utevistelse för nötkreatur. Var hamnar gödslet? Ute eller inne? Påverkar utsläppen av ammoniak framför allt.
- Kommer lämna mer detaljerade synpunkter i Arbetsgruppen för växtnäingsstatistik.

Tillväxtanalys

- Har under året publicerat flera rapporter som bland annat bygger på statistik från Miljöräkenskaperna. De har då lejt ut analyser till olika forskare.
- Klimatomställningen och industrin heter en rapport av Lundgren, Brännlund och Vesterberg. Tittar på hur miljöinvesteringar och miljöskyddskostnader påverkas av klimatpolitiken. Undersöker Porterhypotesen, men kan ej bekräfta den. Finns risker att klimatinvesteringar tränger ut traditionella investeringar. Tips till SCB är att be exjobbare att göra analyser på mer uppdaterade data på detta område då rapporten bygger på gamla studier.
- En annan rapport har skrivits på temat klimatpolitiska styrmedel och gröna patent (Coria och Jaraite). Finns på hemsidan.
- En rapport om stålindustrins val av teknikspår. Kollat på valen som gjorts och vilken roll staten haft.
- En rapport om grön omställning och kompetensförsörjning. Efterfrågan och utbud av arbetskraft.
- Har på gång en webinariserie. Finns inspelade på hemsidan. Nästa seminarietillfälle handlar om industripolitikens återkomst. Hur ska Sverige agera i nya industripolitiska kontexten?
- Tillväxtanalys tar fram webplattformen TRANSFORMA som byggs upp på basis av OECDs ramverk Grön Tillväxt (Green growth). Statistiken i Transforma kommer ifrån nationella och internationella datakällor. Man kan via Gapminder visualisera och bearbeta denna statistik. En prototyp ska vara klar innan jul och ska lanseras i mars. De har gett i uppdrag till SCB:s miljöräkenskaper att ta fram statistik om miljösektorn i form av ett antal indikatorer till denna webplattform.
- Tillväxtanalys startar nu ett 3-årigt projekt om innovation och gröna omställningen. Försöker sälja in miljösektorn.
- Stort regeringsuppdrag om datadelning. Tillsammans med Vinnova, SCB, DIGGoch Tillväxtverket. Liknande upplägg som Agronod där data delas via tekniska lösningar. De tror de kan

lära sig mycket av projektet ”kompetens och livslångt lärande”¹.

Statistikbehov

- I Tillväxtanalys rapport ”Från miljöstatistik till insikt” skrivs en del kring saknade data för att följa näringslivets gröna omställning. Det skrivs även att det behövs ett större grepp mellan SAM inom miljö/energiområdet. Detta är något de vill skicka med till användarrådet som framtida behov.
- I den ovan nämnda rapporten identifieras viktiga luckor i statistik kring framför allt miljö- och klimatrelevanta innovationer, FoU och investeringar.
- Statistikbehov som nämns i rapporten som skulle kunna utvecklas med existerande data inkluderar data om antal utexaminerade i högre studier med miljörelevant fokus och data över gröna patent.
- Exempel från rapporten på data som helt saknas på branschnivå är data om miljötillstånd, gröna obligationer och personalutbildningar.
- Tillväxtanalys föreslår i rapporten att de ovan nämnda luckorna i statistiken skulle kunna hanteras genom att Rådet för Officiell statistik får i uppdrag att koordinera de statistikansvariga myndigheterna inom statistikansvarsområdet Miljö och Energi såsom Naturvårdsverket, SCB, Havs- och Vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Energimyndigheten.

Havs- och vattenmyndigheten

HaV behövde avvika från mötet innan vi kom till den punkten på dagordningen som involverade en runda runt bordet. HaV skickade dock information och synpunkter via mail som presenteras nedan:

Pågående aktiviteter/projekt på HaV relevanta för användarrådet

Etappmål för minskad övergödning

I somras beslutade regeringen om ett nytt etappmål inom miljömålssystemet, etappmål för minskad övergödning. HaV ska i samverkan med JV och NV ansvara för uppföljning av etappmålet. Etappmålet innebär bland annat att till 2030 ska ”stallgödsel i stadigt ökande grad tas tillvara på ett resurseffektivt sätt för att såväl förlusterna av kväve till luft och vatten som förlusterna av fosfor till vatten stadigt ska minska över tid”. Växtnäringsstatistiken kommer vara ett viktigt underlag för uppföljningen av etappmålet. Första

¹ <https://arbetsformedlingen.se/download/18.70846b5318d40100840663/uppdrag-att-utveckla-en-sammanhallen-datainfrastruktur-for-kompetens%C3%B6rs%C3%B6rjning-och-livslangt-larande-slutredovisning.pdf>

uppföljningen kommer göras i årlig uppföljning av miljömålen 2025 som kommer levereras till regeringen i slutet av mars 2025.

Fördjupad utvärdering av miljömålen

Under 2025 påbörjas arbetet med nästa fördjupade utvärdering av miljömålen, där växtnäringstatistiken och produkter framtagna med hjälp av denna (t.ex. PLC-beräkningar) är ett viktigt underlag för uppföljning av miljö kvalitetsmålet *Ingen övergödning*.

Bedömning av havsmiljöns tillstånd och remiss av föreskriftsändring

I somras publicerade HaV den [tredje bedömningen av havsmiljöns tillstånd enligt havsmiljödirektivet](#). Bedömningen visar att tillståndet för de svenska haven är fortsatt kritiskt. Nyttjandet är inte hållbart, övergödning och farliga ämnen ger fortsatt stora problem.

HaV har också tagit fram [förslag på ändringar av föreskrifterna om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön](#). Förslaget till föreskriftsändring är nu ute på remiss, synpunkter kan lämnas till 31 jan 2025.

Varsel och uppsägningar på HaV

Tidigare i år varslade HaV om risk för uppsägning av 25 anställda pga. det ekonomiska läget. Efter omplaceringar m.m. är det färre som är berörda, men det har nu genomförts kretsning och det verkar som att det blir uppsägningar inom kort.

Behov av ny statistik, utveckling och förändring av existerande statistik

Jag har ställt frågan till mina kollegor som på olika sätt använder statistiken (eller produkter som tas fram från statistiken), och jag har fått in följande inspel:

Det finns fler hästar än mjölkkor i Sverige. SMED (HaV) ser ett behov av att öka kunskapen om hur gödsel från Sveriges hästar hanteras. Om det är möjligt bör gödselmedelsundersökningen 2025 ha särskilt fokus på hästar. Detta på grund av att vi inte vet vad som händer med omkring en tredjedel av hästgödsel och SJV verkar inte genomföra en hästundersökning. Tyvärr ingen mer precisering av hur denna särskilda fokus skulle se ut i praktiken.

9 Information om utvärdering och ny mandatperiod

Användarrådet informerades om att detta var det sista användarrådsmötet för denna mandatperiod. Ledamöterna kommer få förfrågan om de vill fortsätta även nästa mandatperiod och det kommer pågå arbete med att hitta nya ledamöter.

Rådet informerades även om att en utvärdering skickats ut som de gärna får fylla i för att användarråden ska kunna bli ännu bättre i framtiden.

10 Övriga frågor

Inga övriga frågor togs upp.

11 Summering och kommande möte

Ordförande tackade samtliga deltagare för deras bidrag på detta möte och under hela mandatperioden och ser fram emot kommande möten som kommer att ske under mandatperioden 2025–2027.